

THE WORLD BANK

Working for a World
Free of Poverty

प्रेस विज्ञप्ति

अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवामा पहुँच वृद्धिका लागि नेपाललाई विश्व बैंकको सहयोग

वाशिंगटन डि.सी, अप्रिल २०, २०१० । गरीब र उपायविहीन नेपालीहरूलाई अत्यावश्यक स्वास्थ्य उपचार सेवामा पहुँच र त्यसको उपयोगमा मद्दत गर्न विश्व बैंकले थप १२ करोड ९२ लाख अमेरिकी डलर योगदान गर्नेछ । आज स्वीकृत गरिएको स्वास्थ्य, पोषण र जनसंख्या तथा एचआइभी/एड्स दोस्रो आयोजनाले नेपाल सरकारको पाँचवर्षे (सन् २०१०-१०१५) नेपाल स्वास्थ्य क्षेत्र कार्यक्रम-दोस्रो चरणलाई सघाउने छ । विश्व बैंकले नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रलाई सन् २००४ देखि जारी राखेको सहयोगको विस्तारका रूपमा यो आयोजना रहनेछ ।

स्वास्थ्य मन्त्रालयको ७० प्रतिशत भन्दाबढी बजेट 'अत्यावश्यक' स्वास्थ्य सेवाहरूमा खर्च हुन्छ । यस अन्तर्गत कम लागतका प्रजनन तथा मातृ तथा शिशु स्वास्थ्यमा सुधार, नसर्ने रोगहरूको प्रभाव एवं सरुवा रोगहरूको नियन्त्रण जस्ता विशेष प्याकेज कार्यक्रमहरू रहेका छन् । आयोजनाले यी सेवाहरू समाजका गरीब र वञ्चितकरणमा परेकाहरू सम्म अझ राम्ररी पुग्नेगरी तिनको विस्तार र सुदृढीकरणमा सघाउने छ ।

तीनवटा विकास साभेदारहरू विश्व बैंक, बेलायतको अन्तर्राष्ट्रिय विकास विभाग-डिएफआडी र अष्ट्रेलियन सहयोग नियोग-असएडले नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रको खर्चको एक अंश व्यहोर्न आर्थिक स्रोत एकीकृत गर्नेछन् । अरु साभेदारहरूले प्रविधिक र आर्थिक सहयोग सोभै उपलब्ध गराउनेछन् ।

आयोजना अन्तर्गत दुई अङ्ग समावेश छन्: १) स्वास्थ्य सेवा वितरण र २) स्वास्थ्यप्रणालीको सुदृढीकरण । पहिलो अङ्ग अन्तर्गत आयोजनाले नेपाल सरकारलाई गरीब र वञ्चितकरणमा परेका जनताको आयले धान्नसक्ने अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवाहरूको प्याकेज वितरणमा सहयोग गर्नेछ । आवश्यक ठाँउमा अहिलेको भन्दा बढी स्वास्थ्यकर्मीहरू खटाएर, शुल्क मिनाहा र उत्प्रेरणा कार्यक्रमहरू लागू गरेर, भौतिक पूर्वाधारहरूको सुधार एवं विस्तार गरेर र सामुदायिक सुभावा संयन्त्रको स्थापना गरेर यी उपलब्धीहरू हासिल गर्ने लक्ष्य रहेकोछ । यो अङ्ग अन्तर्गत आयोजनाले बालबालिका र गर्भवती महिलाहरूको पोषणस्तरमा सुधार ल्याउन, एचआइभी र एड्सबारे जनचासोको विस्तार र कार्यक्रमहरूको प्रभावकारिता सुधार गर्न तथा गर्भावस्थामा र बच्चा जन्माउने क्रममा हुने मृत्यु र असहजताहरूलाई अझै घटाउन मद्दत गर्नेछ । ग्रामीण क्षेत्रमा जनस्वास्थ्य सेवालालाई विस्तार गर्न थप ५ हजार महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू भर्ना गरिनेछ र तिनलाई तालीम दिएर कार्यस्थलमा खटाइने छ । कुशल एवं प्रभावकारी एचआइभी एड्स नियन्त्रण, पोषण, प्रजनन स्वास्थ्य, शिशुस्वास्थ्य र स्वास्थ्यप्रवर्द्धन तथा शिक्षासम्बन्धी गतिविधिहरू सञ्चालन गर्न गैह्रसरकारी संस्थाहरू र अरु साभेदारहरूसँग सहकार्य गर्न ढोका खुल्ला गरिनेछ ।

आयोजनाको दोस्रो अङ्ग अन्तर्गत खासगरी उपायविहीन भू-क्षेत्रहरूमा स्वास्थ्यका लागि आवश्यक मानवस्रोत उपलब्धत गराउनु, स्वास्थ्य उपचारका लागि रकम उपलब्धताको दीगोपनमा सुधार गर्न र खराब स्वास्थ्यका कारण गरीब हुने अवस्थालाई नियन्त्रण गर्ने उपायहरू डिजाइन गर्ने सहयोग गरिनेछ। सो आयोजनाले स्वास्थ्य क्षेत्रको अनुगमन र मूल्यांकनको भूमिकालाई विस्तार गर्नेछ, र सुशासन र पारदर्शितामा सुधार गर्नसमेत सघाउने छ। यो अङ्ग अन्तर्गत आयोजनाले नेपाल सरकार र अरु विकास साभेदारहरूले बढी समन्वयकृत ढंगको सहयोगमार्फत् स्वास्थ्य प्रणालीको सबलीकरणमा सघाउनु पर्छ, भन्ने विश्व बैंकको मान्यतालाई स्थापित गरेको छ।

‘यो आयोजनाले समावेशी र उत्तरदायी सार्वजनिक सेवाहरू उपलब्ध गराउनु पर्ने जनअपेक्षा सम्बोधन गर्ने सरकारको कार्यक्रमलाई सहयोग गर्नेछ,’ विश्व बैंक नेपालकी निर्देशक सुसान गोल्डमार्क भन्नुहुन्छ। ‘अत्यावश्यक सेवाहरूको विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा विस्तार हुनेछ र गरीब र सेवा नपुगेका जनसंख्याको सेवाहरूमा पहुँच विस्तार र उपयोग बढाउने नीतिहरूको थप व्यवस्थित ढंगले कार्यान्वयन हुनेछ।’

केही वर्ष यता नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रले प्रभावकारी उन्नति गरेको छ। विगत १५ वर्षमा बाल मृत्युदर ३९ प्रतिशतले घटेको छ। सन् १९९१-९४मा प्रति हजार जीवित जन्ममा ७९ मृत्यु हुने गरेकोमा सन् २००१-२००५मा त्यो ४८ मा झरेको छ। पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको मृत्युदरमा अभूत प्रभावकारीरूपले कमी आएको छ। सोही अवधिमा यो ११८ प्रतिहजार मृत्युबाट ६१ मा ओर्लेर ४८ प्रतिशतले कमी आएको छ। सुत्केरी हुँदा र सुत्केरी अवस्थामा हुने मृत्युदरमा पनि क्रमशः ३४ र ४८ प्रतिशतले कमी भएकोछ। यी मृत्युदरहरू घटिरहेको तथ्यलाई हालैको एक सर्वेक्षणले पनि पुष्टि गरेको छ। यसले सन् २००४ र २००८का बीचमा बालमृत्यु र पाँचवर्ष मुनिकाको मृत्युदरमा प्रतिहजार जीवित जन्ममा क्रमशः ४१ र ५० प्रतिशतले कमी आएको देखाएको छ। त्यस्तैगरी सन् १९९६ सम्म प्रतिलाख जीवित जन्ममा ५३० मातृमृत्यु दर रहेकोमा यो घटेर सन् २००६ मा २८१मा आएको छ। यो घट्दो प्रवृत्ति सन् २००९को मातृमृत्यु दर सर्वेक्षणको तथ्यांकसँग पनि मिल्दोजुल्दो छ। यो सर्वेक्षणले मातृमृत्यु अनुपात २२९ देखाएको छ। नेपालका धेरै खोप र पोषण कार्यक्रमहरू पनि राम्ररी कार्यान्वयन भइरहेका छन्।

तथापि, समाजका सबै पक्षले यो प्रगतिबाट समान लाभ लिन सकेका छैनन्। *‘स्वास्थ्यका उपलब्धी, पहुँच र सेवा उपयोगमा ठूलो असमानता विद्यमान छ,’ विश्व बैंकका प्रमुख स्वास्थ्य विशेषज्ञ अल्बेरतस भोटवर्ग भन्नुहुन्छ। ‘परिवार नियोजन सेवा गरीबहरूको सबभन्दा ठूलो पूरा हुन नकासकेको माग हो। प्रसूतिजन्य उपचार सेवाहरूको सबभन्दा कम उपयोग गर्ने, खोपको मात्रा कम लिएका र बिरामी हुँदा अत्यन्तै कम उपाचार खोज्नेमा पनि गरीबहरू नै छन्।’*

भौगोलिक रूपमा मध्य र सुदूर पश्चिम क्षेत्रहरूमा स्वास्थ्य सेवाको सबभन्दा खराब अवस्था छ। यसअघिका सर्वेक्षणहरूले दलित एवं जनजाति र धार्मिक अल्पसंख्यकहरूले स्वास्थ्य सेवाको कम उपयोग गर्ने गरेको देखाएका छन्।

समावेशी समाज निर्माणको बृहद् दृष्टिकोण अनुरूप नेपालको अन्तरिम संविधानले सरकारी खर्चमा उपयोगकर्ता नागरिकका लागि आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्ने अधिकार दिएको छ। यही दृष्टिकोण अनुरूप र सहस्राब्दी विकास लक्ष्यहरू पूरा गर्नका लागि नेपालको क्षमता अभिवृद्धि गर्न नेपाल सरकारले स्वास्थ्य चौकी र उपस्वास्थ्य चौकी तहमा अत्यावश्यक स्वास्थ्य उपचार सबैका लागि निःशुल्क गरेको छ। सरकारले प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र जिल्ला अस्पतालहरूमा लक्षित समूहहरूलाई निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा दिन शुरु गरेको छ, र यी

कार्यक्रमहरूलाई क्षेत्रीय र राष्ट्रियतहका स्वास्थ्य सुविधा प्रदायकहरूसम्म विस्तार गर्ने योजना राखेको छ ।

‘प्रस्तावित सहयोग अन्तर्गत सेवाको गुणस्तरलाई नियमित अनुगमन गरिने छ,’ विश्व बैंकका स्वास्थ्य विशेषज्ञ नस्तु शर्मा भन्नुहुन्छ । ‘सामाजिक परीक्षणको मात्रालाई बढाएर, सामान र सेवा खरिदमा आवधिक सर्वेक्षण र समीक्षाद्वारा एवं सुविधाहरूको आवधिक सर्वेक्षण लगायतका धेरै गतिविधिहरूका माध्यमबाट यस्तो अनुगमन हुनेछ ।’

आयोजनाका लागि आर्थिक सहयोग ऋण र अनुदान मिश्रित हुनेछ, र विश्व बैंकको छुटपूर्ण लगानी गर्ने निकाय अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था (आइडिए) मार्फत् उपलब्ध हुनेछ ।

विश्व बैंकका कार्यहरू बारे जानकारीका लागि यो वेबसाइट हेर्नुहोस :

<http://www.worldbank.org.np>

आयोजना सम्बन्धी थप जानकारीका लागि हेर्नुहोस् :

<http://www.worldbank.org.np/external/projects/main?pagePK=64283627&piPK=73230&theSitePK=223555&menuPK=286969&Projectid=P117417>